

da upravičeno sklepati, ali izvira bera iz splošne pripadnosti k cerkveni občini ali iz posebnega (zasebnopravnega) naslova. **Pristojnost političnih oblastev** je predvsem dana, kadar je upravičen bero zahtevati cerkveni funkcionar ne glede na osebo, nasproti pa zavezan jo dajati oni, ki je označen po beri podvrženem, v fari ležečem posestvu, ali kadar jo daje cela farna občina (ne samo ena oseba). Pristojnost se sme domnevati, če je bera fasijonirana, to je od države v vsakoletnih napovedih dušnih pastirjev vračunjena med dohodke.

Sodna pristojnost je dana, če gre za bero, ki ne izvira iz farne zveze, ampak iz zasebnopravnega naslova; če gre za vprašanje, je-li bera prostovoljna ali pogojena, če je spor o tem, se je-li bera pri prodaji posestva prevzela v kupni pogodbi ali ne; če gre za bero, ki jo mora krajna občina kot taka dajati, in sploh vselej, kadar je bila bera predmet zasebnemu pravnemu opraviilu (cesija, kompenzacija, volilo itd.).

Ne zdi se mi dopustno, da bi se pri obstoječi beri smelo analogno uporabljati določbe §§-ov 19.—21. zakona o odkupu bere z dne 13. junija 1882, dež. zak. št. 25 ex 1886, ker je ta zakon posebne vrste, s posebnim postopanjem, ki se z načeli rednega postopanja prav nič ne ujema. Tudi bi se pri tej uporabi prišlo do zaključka, da bi morala, kadarkoli bi se pravica do dajatve izpodbijala, razsojati meritorno vedno sodišča, kar pa je v nasprotju z določbami §-a 55. zakona z dne 7. marca 1874, drž. zak. št. 50.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Slučaj izločitvene pravde (§ 37 izvrš. r.).

1. Tudi notarski zapis kupne pogodbe o premočninah z izročbeno izjavo (*constitutum possessorium*) ne izključuje navideznosti pravnega posla; — 2. v izločitveni pravdi je zavezanec-toženec upravičen, da ugovarja navideznost pravnega posla; v razmerju obeh pogodnikov pa ostane veljavnost navidezne pogodbe nedotaknjena; — 3. tožnik, ki v reviziji ni izpodbijal nedopustne ugotovitve glede

navideznosti pravnega posla v prizivni sodbi, k takemu izpodbijanju v zopetni reviziji ni več upravičen, čeprav je bila prizivna sodba vsled (prve) revizije, toda iz drugega razloga razveljavljena in zadeva prizivnemu sodišču vrnjena v novo razpravo; — 4. ako prizivno sodišče brez obnove dokazov spremeni dokazno presojo prvega sodišča na podlagi indicij, ne da bi se preizkušali predlagani neposredni dokazi, je s tem dan nedostatek, ki zabranjuje vsestransko razmotrivanje in temeljito presojo sporne zadeve (§ 503² c. pr. r.).

C. kr. okrajno sodišče v L. je z razsodbo 24. maja 1911 CV 27/11-3 razsodilo:

Oprava izvršbe, ki jo vodi toženka N. na premičnine, označene v rubežnem zapisniku z dne 13. aprila 1911 E 1328/11-2 in sicer na tek. št. 1. prodajalno mizo; št. 2. balančno tehtnico s 4 železnimi in 6 međenimi utežmi; št. 2. stojalo za kruh; št. 10. trugo za mesitev kruha; št. 17. dekoracijski divan; št. 18. veliko stoječe ogledalo; št. 19. pisalno mizo; št. 23. stoječo omaro z dvojnimi vrati, — se izreka za nedopustno.

Razlogi.

V pričujočem slučaju je sporno dejstvo, ali je tožnik pridobil izločitveno, zlasti lastninsko pravico na vseh zadevnih, v notarskem zapisu imenoma navajanih predmetih.

Toženka tako pridobitev toženca lastnine zaradi nedostalosti dejanske izročitve, zlasti v dogovoru in obliki §-a 428. obč. drž. z. (constitutum possessorium) prereka i. s. zaradi tega, ker se je dogovorila le navidezna pogodba, kar domnevno zopet izhaja iz dejstva, da se je kupnina dogovorila na up in se imajo kot porabnina uporabljati obresti te kupnine, ki se dejansko niso plačevale nikoli.

Ker se razun predmetnega notarskega zapisa z dne 27. oktobra 1910 št. 8721 niso ponudili nikaki dokazi na strani obeh strank, pride torej pri razsoji pričujočega spornega vprašanja v poštev le vsebina notarskega zapisa.

V tem zapisu pa je razločevati tri razdelke kakor tri samostojne, v enem pismu sklopljene pogodbe.

V §-u 1. dovoljuje sedanji zavezanec F. D. tožniku za dovoljeni kredit do 8000 K zastavno pravico na zemljišču vlož. št. 674 d. o. Vič, in se je v tem odstavku sklenila torej zastavna pogodba.

V drugem delu prodaja in izročuje zavezanec F. D. tožniku vse imenoma navedene premičnine za kupnino 600 K in tožitelj temu nasproti kupuje in prevzema vse premičnine za isto ceno, katero je s prodajalcem že poračunal, — s tem se je sklenila glede na določnost predmeta in kupnine veljavna kupna pogodba (§§ 1053—1060 o. d. z.).

V tretjem razdelu »hkratu« prepušča tožitelj vse kupljene predmete zavezancu F.-u D.-u do preklica v porabo proti letni odškodnini 5% od poračunane kupnine po 600 K, in je nadalje prodajalec upravičen, te predmete rabiti toliko, da ne bodo trpeli večje poškodbe kakor vsled redne porabe. Čeprav v tem odstavku niso ustanovljeni pogoji domnevane izposodbene pogodbe, že iz razloga odplatnosti ne (§ 971 o. d. z.), vendar vsebuje ta odstavek gotovo kako drugo po zakonu veljavno pogodbo (najem § 1160 o. d. z.). V tem delu pa je na vsak način tudi izraženo dejstvo, da je zavezanec F. D. kot prodajalec na dokazljiv način izrazil svojo voljo, da zanaprej obdrži prodane premičnine samo v imenu prevzemnika — kupca-tožnika. To sledi nedvomno iz besed: ... »in je F. D. upravičen, rabiti te predmete« ...; kajti če jih je upravičen rabiti kljub izrečni prodaji in kljub v §-u 4. izrečenemu prevzetju kupljenih premičnin po tožniku, je s tem pač dokazano dejstvo, da se je zavezanec F. D. svoji dosedanji lastninski — stvarni posesti odrekel in zanaprej obdržal vse premičnine na podlagi novoustanovljene pravne posesti, s čemur je izročitev v smislu izjave §-a 428. o. d. z. jasno izražena in izvršena.

Ta, v zakonu zahtevani dokazljivi način izražene volje, poseovati zanaprej le v imenu tožnikovem, pa je celo stopnjevan v dogovoru običajne (6%) obrabnine, pri čemur je nemerodajno, če in koliko se je te obrabnine že plačalo. Ker se da v zakonu zahtevana volja izjaviti ustmeno ali pismeno, izrecno ali tihoma, in se je izjavila v pričujočem slučaju namenoma v strogi obliki notarskega zapisa, tudi v tem oziru za pridobitev tožnikove lastnine, ne more biti zadržka.

O navidezni pogodbi, zlasti kupni pogodbi, ne more biti govora, že zaradi dejstva, ker sta pogodnika kupnino 600 K že dejansko poračunila, odnosno vsaj toženec ni mogel v tem oziru predlagati nobenega dejstvenega dokaza.

Če tudi v notarskem zapisu ni v strokovnih besedah izražena volja, dogovoriti: »constitutum possessorium«, to ni neizogibno potrebno, marveč zadostuje tudi dogovor v drugih (pismeno ali ustmeno) in zlasti v že navedenih besedah, kadar po zmislu ustrezajo zahtevam zakona. Vsled tega je tudi tozadeven ugovor toženčev neutemeljen.

Tožnik je tedaj, pridobivši na podlagi označenega notarskega zapisa vprašljive predmete v svoje posest in s tem tudi v svojo last v zmislu §-a 428 o. d. z., dosegel in dokazal tako pravico, ki izključuje tujo izvršbo.

Vsled toženčevega priziva, je prizivno sodišče, ne obnovivši ali dopolnivši dokazov, tožbeni zahtevek zavrnilo s rzsodbo 27. septem. 1911 Be III 121/11.

Razlogi.

Vprašanja, ali je dana gotova kupna pogodba, ali če nedostaje izročitve pogodbenega predmeta, ni razmotrivati, ker je gotovo, da gre le za navidezno pogodbo, ki v bistvenosti vsebuje zastavno pogodbo o preničninskem premoženju.

Vsa pogodba, kakor je listinsko posvedočena v notarskem zapisu 27. oktobra 1910, se mora razlagati enotno in nikakor ne gre, razlagati je po načinu prvega sodnika v več delih.

V §-u 1. dovoljuje upnik, sedanji tožnik, dolžniku kredit za 8000 K, in slednji zastavlja v varnost tega kredita zemljišče vl. št. 674 d. o. Vič. V §-u 2. je kratka nebistvena določba. Takoj nato se v §-u 3. sklepa kupna pogodba glede več, očitvidno k prodajalčevemu pohištvu dolžnika-peka spadajočih preničnin.

Že iz ozke zveze teh določb je sklepati, da volja pogodnikov ni bila namerjena na pridobitev lastnine na upnikovi strani, ampak na ustanovitev kolikor moči široke podlage za dovolitev vsekakor znatnega kredita in se je v to svrhu razun nepremičnega hotelo pritegniti tudi prenično premoženje.

Da ne more biti govora o resnični kupni pogodbi, izhaja iz sledečih razlogov:

Predvsem nedostaje resnega nagiba za sklepanje kupne pogodbe. Ni si možno namreč domisliti, kak smoter bi imel upnik na

kupni pridobitvi teh predmetov, ko jih v svojo dejstveno posest ni prevzel, oziroma jih ni v svoji posesti obdržal.

Če se pa uvaža gospodarska smer obeh strank, onda je naravnost priti do zaključka, da je kupna pogodba povsem izključena. Dolžnik je pekovski mojster v R. Upnik mu dovoli kredit 8000 K. Če bi se dolžnik že pri naklonitvi kredita iznebil pohišta, potrebnega mu pri obrtu, bi postala izvršitev njegovega obrta nemogoča, več ali manj otežkočena, medtem ko bi kreditna podlaga upnikova trpela znatno škodo. Kupna pogodba bi bila torej negospodarska. V tem oziru ne more tudi na stvari ničesar predrugačiti dejstvo, da je kupec prodajalcu predmete prepustil v porabo, kajti po pogodbi je kupec vsak čas upravičen, vzeti jih k sebi.

Proti domnevi kupne pogodbe govori tudi način določbe o kupnini in obrabnini.

Kupnina se je določila s 600 K in obenem izreklo, da je že poračunjena. Način poročuna ni naveden. V §-u 5. pogodbe se ustanavlja, da ima prodajalec kupcu za prepuščeno obrabo predmetov plačevati letno odškodnino 5% kupnine.

Ta način odplatka za vporabo je tako nenavaden, da se da kar iz tega sklepati zakrivanje resničnega stvarnega položaja.

Če bi stranki kupnino res poračunili, to je imetje z dolgom pobotali v enakih delih, onda bi kupninska terjatev ugasnila in se ne bi nikakor mogla rabiti kot mera za obrabnino. Ker se je pa to vendarle zgodilo, je iz tega sklepati, da je upnik-tožnik dolžniku vsled dovoljenega kredita naštel 600 K kot posojilo in ne kot kupnino, da so dogovorjene obresti terjatvene obresti in ne obrabnina in da se torej tozadevna pogodbeni določba ne vjema s pravim stvarnim položajem.

Iz pričujočega torej izhaja, da je domnevna pogodba pravzaprav zastavna pogodba o premičninah, in da gre torej za navidezno pogodbo.

Ker pa je presoјati navidezne pogodbe po §-u 916 o. d. z. po njih pravi kakovosti, in ker zastavne pogodbe o premičninah brez prevzetja v hrambo nimajo veljave (§§ 451, 1368, 1369 o. d. z.), je pričujoči pravni posel brez pravne veljave.

Vsled tožnikove revizije je c. kr. vrhovno sodišče s sklepom dne 13. decembra 1911 R VI 582/11 spoznalo:

Reviziji se ugoti, izpodbijana sodba se razveljavi in zadeva vrača za novo razpravo in razsojo prizivnemu sodišču s pristavkom, da je revizijske stroške smatrati prizivnim.

Razlogi.

Revizija se zoper razsodbo prizivnega sodišča poziva na vse revizijske razloge §-a 503 c. pr. r.

Revizijski razlog št. 1 (§ 477⁴ c. pr. r.) pa očitno ni dan, kajti če sta se obe stranki v zmislu § 492. c. pr. r. odrekli ustnemu prizivnemu naroku, onda pač ni možno resno trditi, da se je strankam odtegnila možnost priti k sodišču. Revizijski razlog temeljuje na zamenjavi predpisa §-a 477⁴ z vprašanjem, ali je prizivno sodišče tudi bilo opravičeno, izven ustne razprave odrediti ugotovitve. Grajanja v tej smeri pa spadajo pod revizijski razlog št. 2. Razmotrivanje kakenga nedostatka v tem oziru pa tukaj lahko izostane, ker je dan revizijski razlog št. 2 v drugih in v prvi vrsti vpoštev-
v njih ozirih.

Tožnik je v tožbi predlagal dokaz po priči F-u. D-u., po notarskem zapisu in zaslišanju strank, da je kupil sporne premičnine od priče za 600 K, pri čemur se je obenem dogovorilo, da tožnik prepusti premičnine priči proti plačilu 5% od zaračunjene kupnine. Prvemu sodišču se je zdel dokaz po notarskem zapisu nasproti toženčevemu odgovoru, da se ni izvršila zakonita izročitev v prilog tožniku in da je kupna pogodba zgolj navidezen pravni posel, zado-
sten za ugotovitev, da je toženec pridobil lastninsko pravico na premičninah.

Prizivno sodišče ni našlo povoda, baviti se z vprašanjem lastninske izročitve, ker je prišlo do prepričanja, da kupna pogodba samo zakriva po strankah nameravano zastavno pogodbo. Gotovo je vprašanje glede navidezne pogodbe merodajno, ker je navidezno pogodbo po §-u 926. o. d. z. razsojevati po onih zakonitih predpisih, kakor zahteva nje prava kakovost. Tudi ni dvoma, da je proti v notarskem zapisu posvedočenemu dejstvu sklenjene kupne pogodbe, kar je tudi priznано v §-u 292. c. pr. r., dopusten protidokaz, kakor je tudi sicer smatrati nedvomnim, da za dosego protido-
kaza niso ravno potrebna neposredna dokazila, ampak zadostujejo tudi indiciji, če le vedejo do prepričanja, da je dana navidezna pogodba.

Vendar pa nikakor ne gre, osnovati si nazoranja iz indicijev, ne da bi se preskušali neposredni dokazi.

Takšna dokazila pa so se ponudila v pričujočem slučaju s pričevanjem kupca F.-a. D.-a. in zaslišanjem strank. Dokazilna moč teh dokazov začasno ne pride v poštev, o njej se da razmotrivati še le, če so dokazi izvedeni.

Zato se je s tem, da je prizivno sodišče ugotovilo navideznost pogodbe, ne da bi se oziralo na dokaze, ponudene o tem po priči D.-u. in morda po zaslišanju strank, ustanovil, kakor revizija trdi opravičeno, nedostatek, ki zabranjuje vestransko razmotrivanje in temeljito razsojo sporne zadeve.

Po obnovi prizivnega naroka in zaslišanju priče F.-a D.-a je prizivno sodišče z razsodbo 10. januarja 1912. Bc III 121/11-6, zopet tožbeni zahtevek zavrnilo.

Razlogi.

Isti, kakor v prvi prizivni sodbi z dostavkom:

Na teh, iz pogodbene listine izhajajočih ugotovitvah ne more pričevanje F.-a D.-a ničesar premeniti. Ono je nasprotno dokaz za njih upravičenost.

Držati se je predvsem dejstva, da je priča sprva izpovedal, da je prosil tožnik posojila 600 K na svoje pohištvo. To navedbo je smatrati za resnično, ker je prišla samaposebi in brez preišljevanja, če in katere posledke bo imela za presojo cele zadeve. Ona pa jasno kaže, da je bila nameravana posojilna pogodba z zastavitjo pričinih premičnin.

Poznejšnja premenitev tozadevne navedbe ni merodajna in jo je razlagati s tem, da se je priča v vmesnem času domislil pomena svoje navedbe.

Da ni bila nameravana kupčija, izhaja iz nadalnje pričine navedbe, da je prodano pohištvo vredno nekaj naj 300 K. Pri tem pa je izključeno, da bi tožnik, če je šlo res za istinito kupčijo, nameraval pohištvo preplačati.

Zlasti pa ne zasluži pričina navedba verjetnosti v tem oziru, da je priča tožniku ponudil letno obrabnino 30 K. Če bi bilo to res, onda bi ne bilo razloga, zakaj bi se v pismeno pogodbo sprejela dru-

gačna določba. Ravno tako priča ni mogel pojasniti, kako se je ravno znesek 30 K določil za obrabnino. Ker se ta znesek ravno vjema s 5% obrestmi od zneska 600 K, je dosledno sklepati, da se je isto tako kakor od zneska po 1000 K tudi glede zneska po 600 K dogovorilo 5% obrestovanje.

Pri tem stvarnem položaju dokaz z zaslišanjem strank ne more priti več v poštev.

Iz vsega sledi, da je ugovor navidezne pogodbe utemeljen.

Na tožnikovo revizijo je c. k. r. v r h o v n o s o d i š č e z razsodbo 22. marca 1912, Vv VI 141/12-1 izreklo, da se reviziji ne ugodi.

Razlogi.

Revizija uveljavlja revizijske razloge št. 2, 3 in 4 §-a 503. Pravno presojo izpodbija iz dvojnega razloga namreč, prvič, ker toženka ni upravičena ugovarjati navidezne pogodbe, in drugič, ker ni sklepati na navidezno pogodbo.

Prvi razlog se ne da več uveljavljati iz nastopnih razlogov: Zoper tožbeni zahtevek je toženka ugovarjala dejstvo navidezne pogodbe, ne da bi tožnik prerekal njeno legitimacijo k uveljavljanju takega ugovora. Razveljavljena razsodba prizivnega sodišča 27. septembra 1911, Bc III 121/11, temeljuje na predpogoju, da je dana toženkina pravica k ugovoru navidezne pogodbe.

Zoper to sodbo vložena revizija je pobijala samo nazor, da izhaja izpodbijana razsodba od predpogoja toženkine legitimacije za ugovor. Četudi je bila prizivna razsodba razveljavljena, vendar ne spreminja iz drugih razlogov utemeljeno razveljavljenje sodbe na dejstvu, da je vprašanje o legitimaciji smatrati nahajajočim se izven spora.

Pa tudi sicer bi izpodbijanje legitimacije stvarno ne bilo utemeljeno. Tožnik ima dokazati svojo lastninsko pravico na zarubljenih predmetih. Če se poziva lastninski naslov kupa, ima izkazati obstoj tega naslova.

Pravica toženca pa je, razkriti in dokazati pomankljivosti, ki so sposobne onemogočiti dokaz lastnine. Iz tega vidika je vpoštevati ugovor navidezne pogodbe.

Pogodbe kot take ta ugovor ne dotika; v razmerju obeh pogodbenikov ostane kupna pogodba še vedno veljavna.

Ravno tako neutemeljen je drugi izpodbijalni razlog.

V kolikor polemizuje revizija, pozivajoč revizijski razlog po §-u 503⁴ c. pr. r. zoper presojo svedočbe F.-a D.-a v izpodbijani razsodbi, se podaja na polje nedopustnega izpodbijanja dokazne presoje in ne more biti vpoštevana.

V kolikor pa izpodbija revizija pravno presojo, ne more stališča prizivne razsodbe na noben način omajati. V tem oziru zadoštuje poziv na vsestransko, stvarnemu in pravnemu položaju povsem primerno utemeljevanje drugosodne razsodbe.

Kar zadeva končno revizijska razloga št. 2 in 3, je pripomniti, da revizija ne izvaja stvarno teh razlogov.

Če se pod št. 2 trdi, da bi imelo prizivno sodišče, »če mu ni zadostovala svedočba priče F.-a D.-a,« izvesti nadalje dokaze, je proti temu navajati, da je sodišče, kakor je posneti iz razsodbenih razlogov, z izvedenimi dokazi za presojo zadeve povsem izhajalo, in se torej o nedostatku v zmislu §-a 503³ c. pr. r. v nobeni smeri ne da govoriti.

V čem naj obstoja nasprotje s spisi v zmislu §-a 503³ c. pr. r., izvedbe ne navajajo. Tudi se deloma poskuša nedopustno izpodbijanje dokazne presoje.

Dr. F. M.

b) Odmera pristojbin notarju kot sodnemu komisarju (§ 24 i. r.; navodilo za izvršilne organe odd. I., t. 2.) preko notarskega tarifa (§§ 27, 28 tarif k notarskemu redu z dne 21. maja 1855 drž. zak. št. 94). — Stroški rekurza zoper odmerilni sklep so izvršilni stroški in ne zadenejo notarja kot sodnega komisarja (§§ 74, 78 izvrš. r., § 51 c. pr. r.). — Nedopustnost revizijskega rekurza zoper sklep, s katerim se je izpremenil prvosodni sklep v prilog pritožniku (§§ 65, 78 izvrš. r. in § 528 c. pr. r.).

V izvršilni stvari zahtevajočega upnika A proti zavezancu B zarad 600.000 K s pr. je izvršilno sodišče v K. izročilo temeljem §-a 24 izvrš. r. opravo cenitve številnih obsežnih zavezančevih neprimičnin notarju N. kot sodnemu komisarju, odmerilo pristojbine izvršene cenitve na 1433 K 96 h ter naložilo njih plačilo zahtevajočemu upniku s plačilnim nalogom z dne 24. maja 1912 opr. št. E 149/12-27.

V rekurzu zoper ta plačilni nalog zahteva zahtevajoči upnik znižanje odmerjenih pristojbin osobito zaradi tega, ker bi se pristojbine notarju, ki je nastopal v tem slučaju glasom navodila za izvrševalne organe odd. I. t. 2 kot sodni komisar, ne bi smele odmeriti po odvetniškem tarifu, ampak po določilih §§ 183 do 193 notarskega reda z dne 21. maja 1855 drž. zak. št. 94 v zvezi s temu dodanim pristojbinskim tarifom v §§ 27 do 30.

Deželno kot rekurzno sodišče v Lj. je ugodilo rekurzu s sklepom 5. junija 1912 opr. št. R III 148/12-1 ter znižalo odmerjene stroške na 731 K 76 h z izrekom, da je smatrati rekurzne stroške kot izvršilne stroške po zmislu §§ 74 in 78 izvrš. r. ter § 50 c. pr. r. Pri odmeri je navzlic znižanju v celoti šlo tudi to sodišče preko v navedenem notarskem tarifu določenih nastavkov z ozirom na to, da je po §-u 28 (tarifa not. reda z dne 21. maja 1855 št. 94 drž. zak.) dopustno zvišati pristojbine preko tarifa, če so dani posebni vzroki. To velja predležeče, ker so bila predmet cenitvi zemljišča, poslopja, vodna sila in osobito z ozirom na visoko vrednost nepremičnin. Cenitev je zahtevala zato večje pazljivosti in večjega truda, kar opravičuje zvišanje tarifne pristojbine.

Zahtevajoči upnik se je v revizijskem rekurzu zoper ta sklep mej drugim pritožil zaradi tega

1. ker so pristojbine notarja kot sodnega komisarja še vedno previsoke, v kolikor gredo preko notarskega tarifa;

2. ker se plačilo rekurzni stroškov ni naložilo notarju, ki jih je povzročil, s tem, da je v svojem stroškovniku zaznamoval pretirano visoke stroške in povzročil uspešen rekurz.

Vrhovno sodišče je s sklepom 10. septembra 1912 opr. št. VI 206/12-2 zavrnilo revizijski rekurz, ki je v kolikor se tiče pritožbe zaradi višine odmerjenih pristojbin nedopusten. Naperjen je namreč zoper v izvršilnem postopanju izdan sklep, s katerim se je pravosodna odločba izpremenila v prilog zahtevajočemu upniku in ga je torej smatrati povsem kot sklep, s katerim se potrdi izpodbijani sklep prve stopnje. Zoper take sklepe pa je glasom §§ 65, 78 izvrš. r. in § 528 c. pr. r. revizijski rekurz izključen.

Glede zahteve, da se naloži plačilo rekurzni stroškov notarju, pa v pritožbi sami ni navedenih razlogov, ki bi predlog zahtevajočega upnika zakonito utemeljevali. S tem, da se je izročila v zmislu

§-a 24. izvrš. r. oprava cenitve notarju, je postal notar izvrševalni organ ter ima tem organom pristojne pravno stališče. Če in kdaj se sme sodnim organom naložiti povračilo stroškov, pa določa edinole § 51 c. pr. r., ki predležeče očevidno v poštev ne pride.

T. L.

c) Odredba v zavarovalni pogodbi, da naj se izplača zavarovalnina v slučaju zavarovančeve smrti tretji osebi, je izpodbitna v enoletnem roku, (§ 30 izpodbojnega zakona z dne 16. marca 1884 št. 36 drž. zak.) računši od zavarovančeve smrti. Zavarovalnina v tem slučaju nikakor ne spada v zavarovančevo zapuščino.

Zapuščina dne 29. avgusta 1909 v Ameriki zamrlega R. je bila pravomočno obsojena, da plača tožnici A dolžni znesek 460 K s pr. Glasom poročila zadevnega avstrijskega konzulata je izročil dne 1. junija 1910 blagajnik ameriške zavarovalne družbe »Slovenska narodna podporna jednota« (S. N. P. J.) znesek 2089 K 10 h s tem, da je ta vsota zavarovalnina za slučaj smrti R-ove, ki je v zavarovalni polici odredil, da dobe po njegovi smrti zavarovalnino njegovi štirje mladoletni nečaki B. Od konzulata poslani znesek se nahaja v hranbi varuškega sodišča v K., kateremu je tožnica A po zmislu §-a 33 izpodbojnega zakona z dne 16. marca 1884 št. 36 drž. zak. naznanila izpodbojni namen dne 28. maja 1911. V izterjanje navedene terjatve za 460 K s pr. pa jej je omenjeno okrajno kot izvršilno sodišče dovolilo dne 3. oktobra 1911 rubež in preodkaz v poteg terjatve, katera gre zapuščini R-ovi proti ml. tožencem B. v znesku 2089 K 10 h do visokosti njene terjatve.

Trdeča torej, da spada navedeni znesek v R-ovo zapuščino, zahteva tožnica A, da morajo plačati toženci B njej znesek 460 K s pr. Za slučaj trditve pa, da toženci v zapuščino R-ovo ničesar ne dolgujejo, se izpodbija mej R-om in S. N. P. J. sklenjeno pravno opravilo, vsled katerega je tožnica A oškodovana, ker je jasno, da sicer za svojo terjatev ne dobi pokritja, in ker je dalje R-ova odredba, če ne zadnjevoljska, vsaj neodplatna v korist bližnjih R-ovih sorodnikov, torej odredba, ki postane perfektna šele tedaj, ko tretji zanj izve, tukaj torej dne 1. junija 1910, ko je S. N. P. J. izpolnila naredbo in odnosno, ko so toženi za naredbo izvedeli, dočim je ona (tožnica) že 27. maja 1911 naznanila, da bo naredbo izpod-

bijala, tako, da enoletni izpodbojni rok §-a 30. navedenega izpodbojnega zakona še ni potekel.

Vse tri instance so tožbeni zahtevek v celoti zavrnilo.

Prizivno sodišče v L. (sodba z dne 19. junija 1912 opr. št. Bc III 97/12-4) smatra glede prvega zahtevka z ozirom na nesporno določilo v zavarovalni pogodbi R-ovi, da naj se za slučaj smrti R-ove razdeli zavarovalnina tožencem B, — kot nedvomno, da zavarovalnina ne spada v R-ovo zapuščino. Vsled tega določila se zavarovalnina ni mogla in ni smela po R-ovi smrti izplačati nikomur drugemu kot tožencem B. Zato bi pa bilo tudi odveč vsako daljino, od tožnice zahtevano dokazovanje glede vsebine zavarovalne pogodbe.

Glede tožbenega zahtevka, oprtega na izpodbojni zakon, pa pride po trditvi toženke same v poštev le § 30 š.t.1 tega zakona. Po tem določilu so izpodbojne vse neodplatne odredbe dolžnikove, ki so se izvršile v zadnjem letu pred sodnim uveljavljanjem izpodbojne pravice. Takim neodplatnim odredbam je vsekakor prištevati zavarovančevo naročilo, da naj se izplača zavarovalnina tretjim osebam. Brez take R-ove odredbe bi namreč spadala zavarovalnina gotovo v njegovo zapuščino. Toda izpodbojne pravice tožnica ni uveljavljala v zakonito določenem roku (§ 30 odnoso 33 navedenega zakona); njena pravica je ugasnila vsled poteklega izpodbojnega roka. Tožnica sicer meni, da prične teči izpodbojni rok šele s časom, ko je zavarovalnica izpolnila naredbo R-ovo dne 1. junija 1910 ali ko so toženi izvedeli za naredbo. To mnenje pa je pomotno, ker nima podlage v določilih izpodbojnega zakona. V §-u 30. izpodbojnega zakona je govor o izpodbijanju »i z v r š e n i h« pravnih opravil, polaga se torej važnost le na trenotek izvršbe pravnega opravi. Izpodbija se R-ova naredba, s katero je naročil zavarovalnici izplačilo zavarovalnine tožencem, ne pa izročitev zavarovalnine po zavarovalnici generalnemu konzulatu. Gotovo pa je nastal tožencem zahtevek na izvršitev zavarovalnine najkasneje s smrtjo R-ovo, ki je zadnje dejstvo, na katerem temelji prenos zavarovalnine na tožence, in od katerega je začel teči izpodbojni rok. Ker je R. umrl dne 29. avgusta 1909, je ta rok že davno bil potekel, predno je tožnica potom sodišča dne 28. m a j a 1911 naznanila svoj izpodbojni namen. Naznanilo je bilo brez pomena, ker je takrat tožbena pravica že bila ugasnila.

Iz razlogov odločbe vrhovnega sodišča z dne 25. septembra 1912 opr. št. Rv VI 455/12:

Tožba kakor tožbeni zahtevek označujeta kot izpodbojno pravno opravilo ono R-ovo odredbo, po kateri je izplačati zavarovalnino v slučaju njegove smrti toženim nečakom. Če pa je ta odredba predmet izpodbojne tožbe, se more računati v §-u 30 izpodbojnega zakona navedeni enoletni izpodbojni rok v najugodnejšem slučaju od trenutka R-ove smrti, ko je začela odredba učinkovati in ni bilo več mogoče jo premeniti. V reviziji izrečeni nazor, da je za izpodbojni rok odločilnega pomena čas, ko so toženci izvedeli za R-ovo odredbo, oziroma jo sprejeli, ne loči izpodbojnega predmeta, kajti izpodbija se R-ova odredba v korist tožencem, dejstvo pa, da je odredba v korist tožencem, ima po zmislu §-a 31. izpodbojnega zakona le to posledico, da je bilo naperiti tožbo proti njim.

Opravičeno pa je tudi stališče prizivnega sodišča, če odreka zavarovalnini značaj zapustila (oporoke) in če je mnenja, da iz tega razloga ni potreben vpogled v zavarovalno polico. **B. B.**

d) Na prinosnika se glaseča zavarovalna polica je imeteljski papir. Za pravice iz take police je merodajno stvarno pravo. Do zavarovalnine je torej upravičen, kdor je bil lastnik (pravi posestnik) police ob času zavarovalnega slučaja.

Mati tožnikov je umrla 1. oktobra 1910. Zavarovana je bila za slučaj smrti za znesek 10.000 K. V zadevni ponudbi na zavarovanje zavarovalnici X, podpisani od toženca in njegove žene, je označena slednja kot zavarovanka, toženi pa kot premijski plačnik. Na to ponudbo se nanaša polica zavarovalnice X. Leta 1906 pa je zapustnica zamenjala to polico za drugo pri zavarovalnem društvu Y. V tej novi polici je imenovana zapustnica kot zavarovanka in pogodnica, na njeno ime so se glasile in plačevale tudi poluletnne premijske pobotnice, kot nadarjenec se imenuje prinosnik police. Po §-u 2. zadevnih pravil pa je pogodnik oni, ki je pogodbo sklenil in se zavezal premije plačevati.

Zapustnica, ki je donesla v zakon 1000 K, je vodila knjige in korespondenco toženčevega tovarniškega podjetja, imela je poštno

pooblastilo in prost pristop do toženčeve blagajne, kjer so se stekali dohodki toženčeve tovarne in njene trgovine z mešanim blagom. Na ta način je prišla večkrat do tega, da je plačala premije ona.

Enako je bil zavarovan njen soprog, sedaj toženi oče tožnikov. Oče in mati sta se domenila, da pripade zavarovalnina po smrti enega ali drugega njunim otrokom.

Kratek čas pred smrtjo je zapustnica napravila neveljavno zapustilo (oporoako), v kateri je določila, »da dobe zavarovalnino v znesku 10.000 K dogovorno z možem po njeni smrti njeni otroci, da se zaraditega v polici ne imenuje nikdo, treba torej skrbeti za to, da pride polica v prave roke, ker dobi sicer vsakdo, ki pošlje polico na zadevno mesto, zgoraj navedeno vsoto.« Naročila je tudi, da naj otroci posodijo zavarovalnino očetu za plačilo dolga, sicer pa da mora toženi denar plodonosno naložiti do polnoletnosti tožnikov. Prva tožnica je po zapustničinem naročilu prečitala oporoako tožencu, ki je odobruje dejal: »je že dobro, kakor si naredila, tako bo.« Nato je zapustnica izročila polico svoji hčeri, prvotožnici, ki jo je hranila do materine smrti. Nekaj časa po smrti jo je pa prvotožnica na zahtevo izročila tožencu v svrhu realiziranja.

Zapuščinska oblast je sprejela iz naslova zakona oddane dedne prijave tožnikov in zaeno izvensporno ugotovila, da spada zavarovalnina v materino zapuščino. Zato zahtevajo tožniki, da plača toženi realizat v znesku 9645 K 06 h v zapuščino.

Toženi se opira na to, da je on pogodnik, ne zapustnica in trdi, da je bila polica vedno v njegovi blagajni, do katere je imela zapustnica priznano vedno pristop in od koder jo je vzela prvotožnica po njegovem ukazu. Tako je izpovedal tudi kot stranka zaslišan, s tem, da se je sklenil med njim in soprogo ob sklepu zavarovalne pogodbe dogovor, da naj pripade zavarovalnina v slučaju zapustničine smrti njemu, dočim je trdila prvotožnica kot stranka, da je zapustilo (oporoako), prečitano tožencu in od njega odobreno, takrat ležalo s polico razgrnjeno na materni postelji, in da je toženi po prečitanju močno ginjen odšel.

Po mnenju priče A. S., zavarovalnega agenta, je zapustnica označena v drugi polici zavarovalnice Y pomotoma kot pogodnica, najbrže zaradi tega, ker prvotna polica ni bila pregledna in se pri prepisu ni oziralo na prvotno ponudbo; ta priča pove, da je tudi za-

pustnica premije plačevala, a da se je v polici zapisal kot pogodnik toženi zaradi tega, da bi mogel s polico prosto razpolagati, zato se je tudi polica glasila na prinosnika.

Deželno sodišče v Lj. je s sodbo z dne 31. januarja 1912 opr. št. Cg I 424/11-6, tožbeni zahtevek zavrnilo:

Na prinosnika se glaseča polica je imetniški papir. Pravica do zavarovalnine gre torej onemu, ki je bil lastnik sporne police ob času, ko je nastopil slučaj zavarovanja: smrt zapustnice. Merodajna so določila stvarnega prava.

Dognano pa je, da je bila polica hranjena v blagajni toženčeve pisarne do dneva oporoke. Dotlej je bil toženec v posesti police. Ker toženec ni dolžan navesti naslova za svojo posest, morajo tožniki dokazati lastninsko pravico zapustnice, oziroma njene zapuščine do police.

Ničesar ne dokazuje dejstvo, da je zapustnica razpolagala s polico v enostranski odredbi, vrhu tega v neveljavni oporoki. Dokazano je sicer, da je prvotožnica na dan oporoke vzela polico iz blagajne brez toženčeve vednosti, jo pri sebi hranila in da je dan po oporoki ležala razgrnjena na zapustnični postelji. Toda toženi se na to ne spominja, mogoče zaradi svoje ginjenosti in prvotožnica po lastni povedbi tožencu ni povedala, da je vzela polico iz blagajne v navedenem namenu, odnosno, da bi toženec to odobril. V tem torej ne tiči izročitev tem manj, ker je bil toženi še vedno mnenja, da je polica v blagajni hranjena, vsled česar je posest police, katero je hranila prva tožnica zase in za ostale tožnike, tožencu nasproti nepristna. Ko je pa prva tožnica na toženčevo zahtevo brez sile njemu izročila polico, je ta prišel v posest s polnoveljavnim pravnim učinkom. Vrhu tega je bilo toženčevo mnenje, da je dala prva tožnica polico iz blagajne, subjektivno povsem mogoče, ker je prva tožnica sama priznala, da mu jo je morda izročila v pisarni. Toženec je bil torej, ko je prezentiral polico, v njeni pristni posesti.

Nasprotno se tožnikom ni posrečil dokaz, da je bila polica last zapuščine. Pač se je glasila polica na ime zapustnice, a to ne odločuje, kajti glasom ponudbe k zavarovalni pogodbi je bil toženec plačnik za premije in ga je smatrati za pogodnika po pravilih zavarovalnega društva glasom povedbe priče A. S., kar se je zgodilo iz razlogov, navedenih od te priče. Zapustnica je bila

z gol zavarovanka, od koje smrti je bil odvisen zavarovalni slučaj, ne pa upravičenka. Da je ta nazor pravilen, potrjuje tudi § 2. zavar. pogojev, napisanih v polici. Temu sicer nasprotuje dejstvo, da je v drugi polici navedena za pogodnico zapustnica in da so se premijske pobotnice glasile na njeno ime, toda odločilna je prvotno sklenjena pogodba z zavarovalnico X, ker je zavarovalnica Y enostavno vstopila v prvo pogodbo, v kateri je toženec pogodnik. To nasprotje je razlagati glasom pričevanja A. S. z napako pri prepisu, ker so bile stare police manj pregledne. K temu pride še od toženca kot stranke zatrjevani dogovor ob sklepu zavarovalne pogodbe, dogovor, ki je podprt po izpovedbi priče A. S., ki je prigovarjal tožencu, da naj zavaruje svojo bolešno ženo. V oporoki izrečeno mnenje torej ni pravilno.

Ce bi bilo tudi res, da je toženec odobril prečitano neveljavno oporoko, to ni odločilno, ker je bil takrat, kakor dokazano, ne le v posesti police, ampak tudi nje lastnik, dočim je zapustnici nedostajalo posestnega in lastninskega naslova; odobritev bi se torej značila zgolj kot daritev, ki pa je neveljavna zbok manjkajočega notarskega zapisa in dejanske izročitve police.

Postranskega pomena je končno, da je tudi zapustnica plačevala premije, ker je z ozirom na to, da je ona prinesla v zakon le 1000 K in imela le malo trgovino, poleg tega pa smela kot pooblaščenka razpolagati z moževim imetjem, smatrati, da so se plačevale premije iz toženčevega imetja, kakor jih je bil zavezan plačevati po zavarovalni pogodbi.

Višje deželno kot prizivno sodišče v G. je s sodbo 2. marca 1912 opr. št. Bc II 45/12-2 ugodilo v celoti tožbenemu zahtevku iz teh-le razlogov:

V izpodbijani sodbi je pravni značaj zavarovalne police pravilno rešen in zato je opravičen sklep, da je odločiti pravdo po pravilih stvarnega prava, to je, rešiti vprašanje, kdo je lastnik ali pravi posestnik police, pomotna pa je ugotovitev, da je bil toženec v posesti police in da je bila posest prve tožnice, ki jo je dobila po smrti zapustnice, nepristna.

Trditev tožnikov pred prvim sodiščem, da je bila blagajna, v kateri se je nahajala tudi polica, pristopna vsak čas zapustnici, ni izpodbijana. To je toženec kot stranka zaslišan in v prizivnem priobčilu celo priznal. Iz tega pa sledi, da je zapustnica imela polico v

svoji fizični oblasti in mogla poljudno razpolagati. Tega si je bila tudi svesta in je imela torej voljo, polico posedovati, kar jasno sledi iz njenega, če tudi po dedinskem pravu neveljavnega zapustila in iz zadevnih naročil, danih svoji hčeri, temeljem katerih je le-ta kot pooblaščenka zapustnice vzela polico iz takratne hrambe in jo še po zapustnični smrti hranila v svoji sobi. S tem je utemeljena ugotovitev, da je bila polica v odločilnem času, to je v trenutku smrti v zapustničini posesti, katero je izvrševala po prvotožnici, pooblaščenici posebe v to, dalje, da je poznejšnja izročitev police tožencu, izvršena pod moraličnim vplivom očetovske oblasti, n e m e r o d a j n a, gotovo pa za spor neodločilnega pomena tem bolj, ker je morala prvotožnica domnevati, da izroči polico očetu zgolj v svrhu realiziranja po zmislu zapustničine oporoke. Bila je z ozirom na toženčev nazor in njegovo vedenje v bistveni odpustljivi zmoti. Poznejša toženčeva posest police je bita torej n e p r i s t n a. Te ugotovitve so podprte z dejstvom, da je na edino merodajni polici zavarovalnice Y označena kot pogodnica izrecno zapustnica, navedena tudi na premijskih pobotnicah, kar je zapustnici glasom njene oporoke bilo znano, ker je večkrat premije plačevala, oziroma nakazovala. Opravičen je sklep, da je imela posestno voljo. Za vsebino zavarovalne pogodbe je merodajna in odločilna zgolj vsebina in besedilo police, zato ne more priti v poštev nasprotna izjava priče A. S. Postranskega pomena je in ne pride dalje v poštev, da je toženi večinoma premije iz svojega plačeval.

Ker je na prinosnika se glaseča polica za časa zapustnične smrti kakor že popreje bila v njeni posesti, je priziv utemeljen. Tožbenemu zahtevku je bilo ugoditi.

Vrhovno sodišče je z odločbo 12. junija 1912 opr. št. Rv VI 233/12 revizijo zavrnilo iz teh-le razlogov:

Ni v nasprotju s spisi, ker je prizivno sodišče ugotovilo, da je bila sporna polica v posesti toženčeve žene in da je to posest izvrševala prva toažnica, kajti toženec prezre, da tvori dejansko podlago, na katero se prizivno sodišče opira, zgolj dejstvo, da je imela toženčeva soproga vedno prost pristop do blagajne, kjer so bile vrednosti z denarjem in tudi polica hranjene, in da je dovolil toženec še za žive soproge prvotožnici polovico iz blagajne vzeti in jo pustil v hranbi te svoje hčere. Vse drugo so le pravna izvajanja iz teh dejstev in ne gre, izpodbijati jih s stališča §-a 503 št. 3 c. pr. r.

Ker gre za pravice iz imeteljskega papirja, je merodajno v pravnem oziru le to, jeli bila ob času zapustničine smrti le-ta ali toženec pravi posestnik police. To vprašanje je rešilo prizivno sodišče v prvem zmislu pravilno. Pravno je brez pomena, če je toženec vedel ali ne, kako je zapustnica za slučaj smrti ukrenila, tudi je nemerodajno, če je toženec pritrdil temu zapustilu ali ne. Med živimi zavarovanka glede police ničesar ukreniti ni hotela, torej njen soprog sploh ni imel prilike, izraziti se o kaki njeni pogodbeni izjavi, bodisi s pritrdilom, bodisi z odklonitvijo. Polica se je glasila na zapustnico kot pogodnico, tako tudi brez ugovora premijske pobotnice. Do dne pred smrtjo je bila police z vednostjo zavarovanke v blagajni, pristopni njej vsak čas, tako da je bila po pravici v dejanski posesti police. Tudi morebitni dogovor mej zakonskima, da naj v slučaju njene smrti toženi zavarovalnino realizira, v tem oziru ničesar izpremeniti ni mogel. Tak dogovor bi bil kot enostranska obljuba prihodnje daritve glasom zakona z dne 25. julija 1871 št. 76 drž. zak. veljaven le v notarski obliki. Po pravici se ni bilo ozirati na zadevni ponudeni dokaz, ki bi bil, ker je zapustnica umrla, omejen zgolj na toženčevo zaslišanje in bi ga ne bilo mogoče kontrolirati.

Če pa je bila zavarovanka v posesti police, dokler je bila police v blagajni, in če jo je prva tožnica sprejela in hranila na ukaz posestnice, kakor je že prvi sodnik ugotovil, izvrševala je kot namestnica matere njeno posest ne glede na to, če je toženi vedel za to ali ne. S tem pa, da je prva tožnica pozneje izročila polico očetu, se ni moglo premeniti stanje zapuščinskega imetja, osobito ne, ker prvotožnica pravno ni bila upravičena, imenom zapuščine do takih odredb, kar je tudi tožencu moralo biti znano, ker je v zapuščini svoje soproge, zapustivše več otrok, nastopilo zakonito nasledstvo.

Toženec sploh ni smel zahtevati le od enega sodedičev, da mu izroči polico, ne da bi posegel v pravice drugih sodedičev; njegove posesti torej ni smatrati za pristno, že zaradi tega ne, ker je moral vedeti, da prvotožnica sama ni mogla biti upravičena za izročitev police (§ 345 obč. drž. zak.). Da je bil toženec zavarovalnici nasproti upravičen, zavarovalnino dvigniti, ni odločilnega pomena, pač pa že zanikano vprašanje, če je bil ob času smrti svoje soproge v pravi posesti police ali ne. V slednjem oziru pa je pot, kako je prišla zapustnica v posest police, če morda s posredovanjem toženče-

vim tako, da mu je zavarovalni agent listino izročil, ravnotako malo važna kakor okolščina, da je bil denar za premijska plačila, katere je dajala zavarovanka, vzet iz njenega imetja ali iz imetja toženega soproga. Enako brez pomena je kraj, kjer so se blagajnični ključi shranjevali, ker je brezdvomno ugotovljeno, da je imela toženčeva soproga vedno neomejen pristop do blagajne, da je torej imela pravico, ki obsega tudi pristop do ključev. Odvažno je končno, če je zapustnica zaradi hib v obliki neveljavno zapustilo (oporoško) sama pisala ali ne. O teh dejstvih ponudeni dokazi se opravičeno niso dopustili.

B. B.

e) V krajih, kjer je odvetnik, se ne priznajo potni stroški zunanjemu odvetniku, če bi bil mogel substituirati domačega odvetnika.

Tožnica A je tožila svojega sina B in njegovo ženo za plačilo nadomestka 318 K. Razpravljalo se je kontradiktorno.

Okrajno sodišče v K. je s sodbo z dne 28. februarja 1912 opr. št. C 16/12-4 ugodilo tožbenemu zahtevku tožnice A, zastopane po zunanjem odvetniku, ter priznalo tudi komisijske stroške.

Okrožno sodišče v C. je s sodbo z dne 3. maja 1912 opr. št. Bc I 33/12-16, ter tudi priziv, ugodilo rekurzu tožencev B glede izreka o stroških, češ, ni pravilno, da so se priznali zastopniku tožnice A stroški komisije k obema razpravama, kajti v K.-em je en odvetnik in en notar, ki se, kar je sodno znano, bavi s pravnimi zadevami ter je bilo tedaj moč, enega ali drugega za posredovanje pri sporni razpravi substituirati. Pasirati se zamorejo torej le substitucijski stroški.

Vrhovno sodišče je s sklepom z dne 4. julija 1912 opr. št. R VI 161/12-1 zavrnilo revizijski rekurz tožnika iz naslednjih razlogov:

Niti kakovost skrajno enostavne pravne zadeve, niti nobena druga okolnost ne utemeljuje potrebe, da se je zunanji odvetnik udeležil sporne razprave v prvi instanci, ko pritožba niti ne trdi, da je bila kaka ovira, vsled katere ne bi bil mogel tožnika pri tej razpravi zastopati odvetnik, stanujoč v kraju pravnega sodišča. Pravilno je tedaj, da se niso priznali potovalni stroški zunanjega odvetnika.

K.

f) Poprava sodbe po zmislu §-a 419 c. pr. r. je dopustna le tedaj, kadar sodišče stori dotično pomoto, ne pa, če jo zakrivi stranka.

Frančiška Udovich je bila z zamudno sodbo c. kr. okrajnega sodišča za civ. stv. v Trstu z dne 21. decembra 1909, opr. št. C III 1913/9-3, obsojena na plačilo 558 K 57 h s pripadki.

Tožnik (upravnik konk. mase), ki je v resnici nameraval tožiti Frančiško udovo Udovičič (ali Udovicich), jo je bil pomotoma označil za »Frančiško Udovich«. Tožba in sodba sta bili vročeni Frančiški udovi Udovičič. Ko je le-ta 15. dan po vročbi vrnila sodbo sodišču z opombo, da se nje ne tiče, je sodišče vsled predloga tožnika, ki je pojasnjeval pomoto in dokazoval toženkino identiteto, s sklepom z dne 11. februarja 1910, št. C III 1913/9-6, odklonilo, vzeti toženkino vlogo na znanje, in je sodbo zopet vročilo Frančiški udovi Udovičič.

Vsled rekurza Frančiške udove Udovičič je deželno sodišče v Trstu izdalo sklep z dne 16. marca 1910, opr. št. R 71/10-1 sledeče vsebine:

»Zavrača se rekurz, čegar stroške mora trpeti toženka, ter se potrdi napadeni sklep, naloži pa prvemu sodniku, da popravi koncept in izdatke zamudne sodbe dd. 21. decembra 1909, opr. št. C III 1913/9-3, glasom §-a 419 c. pr. r. tako, da se piše toženka Frančiška udova Udovičič, ne pa Frančiška Udovich.«

Razlogi.

§ 419. c. pr. r. določuje, da sme popraviti sodišče, ki je sodbo izreklo, vsak čas pisne in računske pogreške in druge očitne nepravilnosti v sodbi ali v njenih odpravkih.

Taka očitna nepravilnost je brez dvoma napaka v imenu ene ali druge stranke. V le-tem slučaju pa izhaja iz dejstev: da je današnja rekurentinja sprejela na Frančiško Udovich naperjeno tožbo brez upora; da je pred razpravo pisala tožničnemu upravniku pismo od 19. decembra 1909, ki ga je podpisala z imenom Frančiška Udovicich, in iz katerega se daje razvideti nele, da dolguje tožnici neki znesek, nego tudi, da vsled bolezni ne more pristopiti osebno na razpravo; da je sprejela tudi na Frančiško Udovich naslovljeno sodbo in da je ta postala pravnokrepna — z vso gotovostjo, da sta toženka Frančiška Udovich in Frančiška udova Udovičič ena in ista oseba, namreč trgovka v Pulji, in da sta tako tožba

kakor sodba, čeravno obsegata drugo družinsko ime, vročeni oni osebi, ki jo je tožnica nameravala tožiti in ki je tudi prava tožničina dolžnica.

Zato ne gre, da bi se sedaj Frančiški udovi Udovičić, ki je zamudila pravni pripomoček v zmislu §-a 477, št. 4 c. pr. r., dala ugodnost izpodbijati že pravomočno zamudno sodbo z razveljavljenjem dosedanjega postopanja in z nalogom tožnici, naj predloži popravljen eksemplar tožbenega spisa v svrhu nove vročitve in razprave; pač pa je bilo v zmislu §-a 419. c. pr. r. naložiti prvemu sodniku popravo toženkinega imena v konceptu in izdatkih zamudne sodbe, ker je to po omenjenem paragrafu njegova dolžnost, ki bi jo bil moral izpolniti vsled toženkinega predloga od 31. januarja 1910, opr. št. C III 1912/9-5.

Iz teh razlogov je bil odbit rekurz, oziroma potrjen izpodbijani sklep.

Vsled rekurza Frančiške udove Udovičić je pa najvišje sodišče z odločbo z dne 4. maja 1910, opr. št. R VIII 61/10, odločilo tako-le:

»Ugaja se rekurzu, preminja izpodbijani sklep in razveljavlja nalog, ki se v njegovem zadnjem odstavku podeljuje prvemu sodniku, da namreč koncept in odpravke zamudne sodbe z dne 21. decembra 1909, opr. št. C III 1913/9-3, popravi tako, da se vstavi za toženkino ime: »Frančiška udova Udovičić« in ne: »Frančiška Udovich«.

Razlogi.

Res je sicer, da sodišče, katero je izdalo sodbo, lahko vsak čas izvrši popravo pisnih ali računskih pogreškov ali drugih očitnih pomot v sodbi ali njenih izdatkih, oziroma da se taka poprava lahko ukaže tudi na višji stopinji. Toda pri tem se vedno predpostavlja, da je napaka, katero je odpraviti, bila storjena od samega sodišča.¹⁾ Ta nujni predpogoj se v le-tem slučaju ne uresničuje, ker tu ne gre za napako, storjeno od sodišča, nego za napako, od stranke same, namreč tožnika storjeno, s tem, da je v tožbenem spisu toženkino ime označil s »Francesca Udovich«, mesto s »Francesca vedova Udovičić«.

¹⁾ Drugače uči Neumann, komentar z. d. Zivilprozessgesetzen, II. izdaja pri §-u 419, zlasti za slučaj, če je nepravilnost imena razvidna iz podpisa na vročilnici.

V izpodbijanem sklepu obseženi ukaz glede poprave toženikovega imena ni torej v zakonu utemeljen in ga je vsled tega bilo razveljaviti.

Rekurzni stroški gredo na breme rekurentinje, ker niso bili povzročeni po predlogu tožnika, marveč se je razveljavljena odredba ukrenila uradnim potom.¹⁾

Dr. Jos. Wilfan.

g) Pri napravi nove zemljiške knjige napravljene vpisne pomote se morajo popraviti v postopanju po §-u 8 in sled. zakona z dne 25. junija 1871 št. 96 drž. zak.

Na zemljišču vlož. št. 526 kat. obč. Nova Vrhnika je vknjižena temeljem poizvedeb, izvršenih ob napravi nove zemljiške knjige v zmislu zakona z dne 25. marca 1874 št. 12 dež. zak., lastninska pravica za »Filialkirchengemeinde in. Oberlaibach«.

Finančna prokuratura za Kranjsko v Lj. trdi, da je ta vpis napačen, ker temelji na očitvidni pomoti, ki se je vrinila pri napravi nove zemljiške knjige. V Avstriji »Filialkirchengemeinden« sploh ni. Ta pojem je zamenjan s pojmom: »podružnice sv. Lenarta in sv. Trojice«, kojih premoženjska uprava je vedno gospogarila z navedenim zemljiščem, v kolikor se ni posegalo v užitne pravice cerkovnikov, ki so imeli užitek tega zemljišča. Kakor kaže zadnji poizvedovalni zapisnik, je pri napravi nove zemljiške knjige premoženjska uprava imenovanih dveh podružnic razpolagala s tem zemljiščem. Zaraditega predlaga finančna prokuratura, da naj okrajno sodišče temeljem poizvedeb, ki se mu zde potrebne, popravi vpis »Filialkirchengemeinde« v »podružnice sv. Lenarta in sv. Trojice«.

Okrajno sodišče na Vrhniki je ugodilo predlogu s sklepom 10. decembra 1911 opr. št. 702/11, ker pravno obstoječe »Filialkirchengemeinde« ni, dočim je izkazano, da je zemljišče last imenovanih podružnic; ker je po zmislu naredbe justičnega ministrstva z dne 26. oktobra 1894 št. 40 nar. j. m. pri popravi vrinjenih napak v zemljiški knjigi tisto posestno stanje vpisati, ki bi se moralo pri napravi zemljiške knjige že prvotno vpisati.

¹⁾ Z vprašanjem, kako je s pritožbeno legitimacijo Frančiške Udovič v stvari contra Frančiška Udovich, se vrhovno sodišče sploh ni bavilo.

Rekurzu oskrbnništva trga Vrhnike, ki si lasti navedeno zemljišče, je deželno kot rekurzno sodišče v Lj. ugodilo ter prvosodni sklep razveljavilo z odločbo 17. februarja 1912 opr. št. R III 36/12, katero je vrhovno sodišče potrdilo z odločbo z dne 8. oktobra 1912 opr. št. R VI 92/12 iz teh-le r a z l o g o v:

Gre za popravo pomote, ki se je vrinila pri napravi nove zemljiške knjige glede vpisa lastninske pravice za zemljišče vlož. št. 526 kat. obč. Nova Vrhnika s tem, da je kot lastnica vpisana »Filiakirchengemeinde Oberlaibach«, dasi take s pravico jurističnih oseb ni.

Pot, ki vodi do poprave napake in ureditve zemljiške knjige, je načrtan s tem, da se mora prirediti oni zemljiškoknjižni stan, ki naj bi bil ustanovljen v slučaju rednega poslovanja pri ureditvi nove zemljiške knjige.

Sedaj je vpoštevati, da je bil napačni zemljiškoknjižni vpis podan že pri načrtu zemljiške knjige. Neizogibna posledica tega dejstva pa je, da neupoštevanje v prvem ediktu določenega prijavnega rokú ni moglo imeti v §-u 6 zakona z dne 25. julija 1871 št. 96 drž. zak. navedenih nasledkov glede zahtevkov drugih, ker nikakor ne gre, da bi imele tretje osebe, ki menijo, da bi mogle ob pravilnem vpisu pravice uveljavljati, slabše stališče, nego ob prvotno brezhibnem vpisu.

Stvar se mora torej tako uravnati in presoditi, kakor če bi bila odredba prvega sodišča zemljiškoknjižni načrt. S tega stališča pa dajejo § 8. in sled. navedenega zakona pravec za postopanje, katero se bo moralo uvesti zaradi prijave krajevne občine Vrhnika, da njej pristojna lastninska pravica. Zato je razveljavljenje prvosodne odredbe v toliko upravičeno, ker je prvo sodišče odredilo vknjižbo svojega sklepa, dasi mora o tem šele obravnavati po zmislu navedenega zakona.

T. L.

h) Zahtevajoči upnik jamči temeljem §-a 259 izvrš. r. tudi za prevoz premičnin k hranitelju.

V pravdi, ki je tekla preje med strankama, je sedanji toženec izposloval po zmislu §-a 379 št. 1 izvrš. r. z a č a s n o o d r e d b o s hrambo premičnin sedanje tožnice, ki zahteva sedaj povračilo škode, povzročene s prevažanjem njenega pohištva v hrambo in sicer na pohištvu kakor v prostorih vile. Tožnica trdi, da je toženec

odgovoren za škodo ne le, ker je predlagal začasno odredbo v večjem obsegu nego je bilo treba, — zadostovalo bi bilo zapečatenje, ampak tudi, ker se ni brigal za to, da bi bil preprečil poškodovanje pri prevažanju.

Okrajno sodišče v R. je zavrnilo tožbeni zahtevek s sodbo z dne 21. maja 1912 opr. št. C II 33/12-6 brez razprave o nadaljnjih trditvah tožnice, da in v kateri smeri je škoda nastopila pri prevozu pohištva, zaraditega, ker se je pohištvo izročilo od sodišča postavljenemu hranitelju povsem zakonitim potom temeljem §-a 259 izvrš. r. Toženca kot tedanjega predlagatelja (zahtevajočega upnika) torej ne zadene nobena krivda na poškodovanju. Le določitev hranitelja gre na nevarnost zahtevajočega upnika in le hranitelj jamči v zmislu §-a 968 obč. drž. zak., nikjer pa ne določa izvršilni red, da je zahtevajoči upnik odgovoren tudi za prevažanje v srho izročitve hranitelju (§ 259 izvr. r.).

Deželno kot prizivno sodišče v Lj. je ugodilo s sklepom z dne 13. julija 1912 vpr. št. Bc III 120/12-4 tožničnemu prizivu, razveljavilo izpodbijano sodbo ter vrnilo stvar prvemu sodišču v ponovno razpravo in razsojo s pridržkom pravomočnosti.

Razlogi.

Ni pritrditi nazoru prvega sodišča, da je zahtevajoči upnik odgovoren le za hrambo, ne pa tudi za izročitev stvari hranitelju. Četudi v besedilu §-a 259 odst. 3. izvrš. r. ni jasno izraženo načelo, da gre celo hranilno postopanje na nevarnost zahtevajočega upnika, vendar to besedilo na drugi strani ne dopušča razlage, da jamči zahtevajoči upnik le za posamezne dele hranilnega postopanja. To zakonito določilo nalaga brezdvomno zahtevajočemu upniku v razmerju proti zavezancu jamstvo za hraniteljevo krivdo, torej za tujo krivdo. Zato pa tudi izročitve hranitelju ni drugače presojati in zahtevajočega upnika zgolj za »culpa in eligendo« po §-u 1315 obč. drž. zak. odgovornega delati, ko mora vendar po točki 88 navodila za izvrševalne organe zahtevajoči upnik vse za prevažanje potrebno ukreniti, torej na svojo odgovornost ravnati. Za tako ločitev odgovornosti nedostaje opore. Pravilen more biti le sklep a majori ad minus. Če jamči zahtevajoči upnik brez omejitve za hranitelja, odgovoren mora biti tudi za dejanja, za katera je sam obvezan. To je tudi v zmislu zakona, ki je

hotel očitvidno zahtevajočemu upniku naložiti vse posledice, ker se hramba vrši zgolj v njegovem interesu. Iz tega pa sledi, da zadane zahtevajočega upnika tudi odgovornost za **izročitev** po hišstva hranitelju; pravna presoja v prvi sodbi je torej napačna.

O vzrokih škode pa se ni obravnavalo, postopanje je ostalo pomanjkljivo, zato je bilo sodbo razveljaviti (§ 496 t. 3 c. pr. r.).

Višje sodišče je zavrnilo revizijski rekurz z odločbo 15. oktobra 1912 opr. št. R VI 256/12-2 iz tehle razlogov:

Pravnemu nazoru prizivnega sodišča je pritrditi, če tudi govori določilo §-a 259 izvrš. r. le o jamstvu zahtevajočega upnika za hranitelja, ki ga postavi sodišče, in mu preko tega odgovornosti izrecno ne nalaga, če tudi torej ta slučaj v zakonu ni izrecno odločen.

S prevzemom v svrhu izročitve hranitelju, so odtegnjene premičnine vplivu in oblasti zavezančevi. S tem mu je odvzeta možnost, jih varovati, in naravno sledi iz tega, da je nadzorstvo glede premičnin prešlo na drugo osebo. Ta more biti le zahtevajoči upnik, v čegar interesu se je od njega povzročil prevoz izvršil in čegar dolžnost je po določbi §-a 88 navodila za izvrševalne organe, da pripravi za prevoz potrebna sredstva.

Ta uvaževanja so utemeljena v naravnih pravnih načelih. K temu pride še, da zakon v enakih slučajih glede jamstva isto določuje, kakor je prizivno sodišče odločilo za jamstvo prevoza premičnin k hranitelju.

Pred vsem pride v poštev že v izpodbijanem sklepu navedena »ratio legis« §-a 259 izvrš. r. Nadalje določa § 970. obč. drž. zak., da jamčijo gostilničarji, brodarji in vozniki za stvari, izročene v hrambo ali kot tovor njim samim ali njihovim uslužbencem. Zakoniti dejanski stan v tej določbi je povsem soroden s predmetnim slučajem, uvažuje, da se tudi tukaj odvzamejo stvari zavezanim in prevzamejo po uslužbencih, najetih od zahtevajočega upnika. Tudi ni prezreti določila trgovinskega zakona glede tovarnih opravil (člen 390), ker velja tudi tukaj načelo (člen 395), da jamči voznik za škodo od trenutka, ko je blago prevzel.

Zadosti je torej razlogov, ki vodijo po zmislu §-a 7. obč. drž. zak. do odločitve, da jamči zahtevajoči upnik tudi za prevoz premičnin k hranitelju po določilih hranilne pogodbe. Razveljavljenje prve sodbe je bilo upravičeno.

B. B.

i) Zahtevajočemu upniku pristoja po §-ih 74 in 78 izvrš. r. povračilo rekurznih stroškov tudi proti dolžnikovemu dolžniku (§ 301 izvrš. r.).

Dolžnikovemu dolžniku, ki je podal izjavo v zmislu §-a 301 izvrš. r. o zarubljeni terjatvi, je priznala prva instanca stroške izjave, dasi ni bil zastopan po odvetniku, tako visoke, kakor da bi bil zastopan po odvetniku.

Rekurzno sodišče je rekurzu zahtevajočega upnika proti višini stroškov ugodilo in stroške primerno znižalo, toda stroškov rekurza ni naložilo dolžnikovemu dolžniku iz razlogov:

Izvršilni red za tak slučaj nima posebnega predpisa. Določba §-a 74 izvrš. r. velja le glede stroškov, ki se dajo naložiti zavezancu. Predpisov §-a 78. izvrš. r. in §-ov 41 ter 50 civ. pr. r. pa tudi ni moči uporabiti, ker tu ne gre za nikak spor, niti za stranko, ki je v njem podlegla.

Vrhovno sodišče z odločbo 22. marca 1911, opr. št. R II 238/11 je ugodilo revizij. rekurzu zahtevajočega upnika in izreklo, da je dolžnikov dolžnik dolžan, povrniti zahtevajočemu upniku stroške uspešnega rekurza, kakor tudi revizijskega rekurza.

Razlogi.

Dolžnikov dolžnik je vsled pravic, ki mu pristajajo po §-u 294 odst. 4 in §-u 301 zadnji odst., uvrščen med osebe, pri izvršbi neposredno udeležene, in stoji zaradi tega k zaht. upniku v razmerju, katero je podobno sporu in dopušča uporabo §-a 78 izvrš. r. in §-u 41 nasled. c. pr. reda.

Ker je v tem slučaju dolžnikov dolžnik s svojimi pretiranimi zahtevami na prvi instanci povzročil prisodbo neprimernih stroškov svoje izjave in s tem prisilil zaht. upnika, da je vložil rekurz in sicer z uspehom, potem mora dolžnikov dolžnik po smotru dotičnih zakonitih določil povrniti zaht. upniku tudi stroške rekurza.

Zato je bilo ugoditi revizijskemu rekurzu. Izrek o stroških tretje instance je utemeljen v gorenjih izvajanjih, kakor tudi v §-u 78 izvrš. r. in §-ih 50 ter 41 c. pr. r.

—n.

B. Kazensko pravo.

a) Samo tista zborovanja so po zmislu §-a 5 zak. z dne 15. novembra 1867 št. 135 dr. zak. izvzeta, katera so bila že za časa postanka zakona ljudsko-navadna.

Nadučitelj Ivan M. in poštar Jožef O. sta uprizorila imenom društva N. dne 24. junija 1911 kresno veselico; med petjem in z lampijončki je prišel ves sprevod, odrasli in otroci, na prostor kresa, kjer so bili govori in nazadnje se je vrnil sprevod spet, od koder je prišel. Za red so skrbeli naprošeni reditelji.

Ivan M. in Jožef O. sta bila obtožena prestopka §-ov 3 in 19 zak. z dne 15. novembra 1867, št. 135 dr. zak., toda pri okrajnem in prizivnem sodišču po zmislu §-a 259 t. 3 k. pr. r. oproščena.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 7. maja 1912 o. št. Kr III 80/12-3 izreklo, da se je z oprostilno razsodbo kršil zakon (§ 33 k. pr. r.) in navedlo za to odločbo naslednje razloge:

Po §-u 5 zborov. zakona določila tega zakona niso uporabna glede ljudskonavadnih veselic ali pohodov, ako se vrše na izza prejšnjih časov običajni način. Ta pogoja — ljudska navada in običajnost izza prejšnjih časov — sta morala pa obstajati še za časa, ko je stopil zborovalni zakon v veljavo; kajti ker so od tega časa dalje vsa v zakonu ne posebej izvzeta zborovanja, odnosno pohodi podvrženi določilom tega zakona in osobito priglasilni dolžnosti, odnosno dolžnosti, da se zaprosi oblatveno dovoljenje (§-a 2 in 3), je jasno, da bi se mogla po tem času nastajajoča ljudska navada izcimiti le po predpisih zborovalnega zakona. Ako nastane ljudska navada tako, da se obidejo ti predpisi, bila bi nelegalna in bi ne bila deležna zakonite ugodnosti §-a 5 zbor. zak. Čisto nepravilno je torej, ako se sklicujeta sodbi glede uporabe §-a 5 cit. pri predmetni veselici na to, da obstaja navada take kresne veselice na tistem kraju vzdržema že 12 let. Sicer je res, da je prižiganje ognja in prosto zbiranje ljudi okoli kresa v raznih krajih Avstrije že izza davnih dni običajno in da je takim prireditvam, kolikor se ne vrše po sporedu, določenem od slučaja do slučaja in se drže mej dotlejšnje navade, pripisovati, da so ljudskonavadne.

Ako ni dvoma o tem, da je kresovanje v Avstriji ljudskonavnado, onda niti ne pride več v poštev, ali je v kakem kraju navadno, ali ne, ter tudi ni odločilno, ali se vrši ta navada v goto-

vem kraju vedno, ali le časih, ali poredkoma. Toda po §-u 5 cit. ljudska navada veselice ali pohoda za ugodnost, ki je s tem določilom ustanovljena, še ne zadostuje, ako se te veselice ali pohodi ne prirede tudi na tak način, ki je izza prejšnjih časov običajen. Ako torej taka veselica dobi obliko, ki ni niti ljudskonavadna, niti običajna izza prejšnjih časov, ako se krši tisti red, ki sta ga udeleževala ljudska navada in običajnost izza prejšnjih časov, onda pogojev za § 5 cit. ni. Inkriminiran slučaj pa je tak slučaj.

Glasom nižjesodnih ugotovitev sta storila obdolženca prve korake za praznovanje kresa na ta način, da sta k nameravani prireditvi povabila le pripadnike svoje stranke in to s pismenimi vabili, ki so se dostavila na dom. S tem je bilo ljudskonavadno praznovanje kresa izpremenjeno v strankarsko veselico, ki je dobila značaj docela nasprotujoč bistvu in običajnosti veselice, h kateri se snide ljudstvo prosto, brez posebne prireditve, brez poziva, kamoli s pismenimi vabili. Ako se nadalje upošteva, da so se te prireditve udeležili šolski otroci z lampijončki, onda ni dvoma, da to kresovanje ni bilo takšno, kakor izza davnih dni običajna ljudska navada praznovanje kresa. S tem pa je odpal bistveni pogoj §-a 5 zborov. zak. in je nastala obtožencem dolžnost, da si pridobe za tako prireditve dovoljenje političnega oblastva. Ker pa tega nista storila, bilo bi ju ob pravilni uporabi zakona po §-ih 3, 19 zborov. zak. obsoditi.

Dr. M. D.

b) Je li civilni kazenski sodnik pri oceni dokazov vezan na razsodbo vojaškega kazenskega sodnika, zadevajočo koneksni kazenski slučaj?

Pred nekaj leti se je vršil pri celjskih sodiščih sledeči kazenski proces, ki utegne v kazenskopravnem oziru gotovo marsikoga zanimati. F. S. je bil hlapec v službi neke pivovarne in je razvažal cele vozove piva, ki mu ga je dala pivovarna, da ga razpeča za njo med oddaljenimi gostilničarji ali za gotov denar, ali pa na kredit proti potrdilu v odjemalni knjižici, ki jo je imel hlapec v to svrho pri sebi. Hlapec je dobival provizije. — Med odjemalci je dobival pivo na kredit tudi gostilničar Ž. in je vsakokrat dotičnemu hlapcu, prejemši pivo, potrdil v knjižici število sodčkov ali steklenic.

Čez dalje časa, ko je bil hlapec F. S. odšel k vojakom v Pulj, je tožila pivovarna gostilničarja Z. na plačilo kreditiranega piva v znesku 50 K. Gostilničar Z. se je vpiral, ugovarjajoč, da ni prejel toliko piva in da potrdila v odjemalni knjižici niso pristna. F. S. kot priča — takrat je bil pri vojaki — v Pulju zališan, je potrdil, da je Z. res vtoženo množino piva dobil in da so vsa potrdila v knjižici pristna, nakar se je tožbi ugodilo.

Kasneje so prišli gostilničarju Z. v roke važni dokazi, da je F. S. podpise v odjemalni knjižici sam ponarejeval. Na njegovo ovadbo pri državnem pravdnštvu se je proti F. S. uvedla kazenska preiskava radi goljufije po § 461 k. z.

Preiskava pri civilnem kazenskem sodišču je brezdvomno dognala, da je F. S. v resnici sam ponarejal podpise, in državni pravduik je radi malega zneska predlagal kaznovanje obtoženca F. S. pri okrajnem sodišču. Sodnik je pri razpravi zavzel stališče: ali 1.) podpisi niso pristni, potem je prejšnje pričevanje obtoženca, da so pristni, krivo, in je F. S. zakrivil hudodelstvo po §-u 199 a k. z. ali 2.) pa je pričevanje pravo, potem o nepristnosti in goljufiji ne more biti govora. Prekinil je torej postopanje pri okrajnem sodišču ter odstopil spise v o j a š k e m u sodišču v postopanje proti F. S.

Vojaško sodišče pa je postopanje proti F. S. radi krivega pričevanja ustavilo z motivacijo, da ni dokazov, in spise zopet odstopilo pristojnemu civilnemu kazenskemu sodniku.

Pri glavni razpravi je nato kazenski sodnik obtoženca F. S. oprostil iz razlogov, da je njegova izpoved, kjer potrjuje pristnost podpisov, neopovržena, in se treba na to ozirati. O goljufiji s ponarejevanjem podpisov ne more biti govora.

Vzklicu državnega pravdnika proti tej sodbi je druga stopnja ugodila in obsodila obtoženca F. S. s sodbo z dne 7. decembra 1909 na tri tedne strogega zapor, in sicer radi prestopka po §-u 461 k. z., storjenega s tem, »da je kot voznik piva v odjemalni knjižici s ponarejevanjem podpisov Z. potrdil, da je istemu oddal toliko... piva, dočim v istini ni oddal, je torej z zvitim dejanjem i. t. d. v zmoto pripravil.« —

Tukaj imamo v civilnem kazenskem in vojaškem kazenskem postopanju dva nasprotujoča si rezultata. Na eni strani smatra eno sodišče podpise za ponarejene, na drugi strani pa drugo sodišče na

podlagi istih dokazov, da so podpisi pristni, ne smatra krivega pričevanja. Vzklicno sodišče je v tem oziru sodbo utemeljevalo na-stopno:

»Z naziranjem prvega sodnika se sodni dvor ne strinja. Prvič, s sklepom samim, da se postopanje ustvari, še ni dognano, da je obtoženec nedolžen, drugič pa se je postopanje vojaškega sodišča le radi tega ustavilo, ker se je smatralo, da istemu sodišču na razpolago dani dokazi niso zadostni, da bi se obtoženca krivim spoznalo. Pa tudi sodba vojaškega sodišča ne bi vezala civilnega kazenskega sodnika v presoji dejanskih okoliščin. Sodnik mora neodvisno od dokaznih ugotovitev drugih sodišč v drugih, če tudi koneksnih slučajih sam pretehtovati dokaze, ki so se doprinesli v tem postopanju ter izreči o istih svoje prepričanje. Pred vsem je bilo torej treba neodvisno od sklepa vojaškega sodišča, da se postopanje ustavi, preiskovati, če se zamore dejanje izpodbijane sodbe, katerega je obdolžen obtoženec v tej kazenski zadevi, smatrati dokazanim ali ne?«

Važno se mi vidi naglašanje, da bi tudi sodba vojaškega sodišča ne vezala civilnega kazenskega sodnika. Razmerje in delokrog vojaškega kazenskega sodišča napram civilnemu določa zakon z dne 20. maja 1869 d. z. št. 35. V točkah 1—4 odkazuje ta zakon osebe, čas in kaznjiva dejanja, na katere se razteza vojaška podsodnost. V točki 5 pa ustanavlja, kaj se zgodi, ako konkurirajo kaznjiva dejanja, predno pride kdo pod vojaško podsodnost, in potem, ko pride. Za ta slučaj je prevedeno v navedeni točki, da se vrši najprej preiskava pred vojaškim sodiščem, potem pa radi onega pred civilnim, in to tedaj, ako za dejanja, spadajoča k civilni podsodnosti, ni zagrožena smrtna ali dosmrtna kazen, za dejanje pa, ki spada k vojaški podsodnosti, pa kaka milejša kazen. Ako pa je potemtakem kdo spoznan krivim pred vojaškim in civilnim sodnikom, se mora ono sodišče, ki pozneje sodi, ozirati na prejšnjo sodbo. Tako se torej formalno določa kompetenca vojaškega sodišča.

V meritornem oziru pa medsebojno ni vezano niti vojaško, niti civilno sodišče na sodbe drugega sodišča, in le pri odmeri kazni se mora ozirati na izrečeno kazen radi konkurentnega dejanja. Civilni kazenski sodnik mora z ozirom na točko 3 in 258 k. pr. r. popolnoma neodvisno in samostojno njemu na razpolago dane dokaze

oceniti; a ne na druge ozirati se. Radi tega je tudi zgoraj navedeni sodbi vzklícnege sodišča popolnoma pritrditi. Zanimivo pa je, kako lahko nastanejo kolizije pri izvajanju principa proste ocene dokazov in svobodnega prepričanja.

Dr. A. Rakun.

Razpis pravosodnega ministrstva z dne 17. avgusta 1912.

Odsek sodnikov v klubu čeških državnih uradnikov, ki šteje 800 čeških sodnikov, posvetoval se je o razpisu pravosodnega ministrstva z dne 17. avgusta 1912 št. 3320/12 in je sklenil enoglasno nastopno izjavo:¹⁾

Naša pravila nam ne dovoljujejo, da se dotikamo političnega pomena tega čina naše justične uprave, dovoljujejo nam pa, da izjavljamo, da označeni razpis ne odgovarja veljavnim zakonom in naredbam. Našli smo, da je naša, v osnovnih državnih zakonih zajamčena sodniška neodvisnost v nevarnosti in da ta razpis tangira po istih državnih osnovnih zakonih državljanom zajamčene pravice.

O tem smo se prepričali, uvažuje nastopno:

Pač je res, da pristojna po §-u 25. sod. org. zak. predstojniku okrajnega sodišča izvrševanje pred to sodišče spodajočega **pravosodja**. To pa ne pristojna izključno sodnemu predstojniku in tudi ni v njegovi moči, da bi to svoje pravo s o d j e prenesel na drugega, poljubno po njem določenega sodnika. Nasprotno — temeljem zakona (§ 5. jur. norme in § 19. posl. r.) izvršuje sodno oblastvo pri okrajnih sodiščih eden ali več posamnih sodnikov, čemur so smatrati sodni predstojnik in razun njega pri istem sodišču nastavljeni sodniki, katerim se je od pravosodnega ministra ta pravica s tem podelila, da se jih je za posamne sodnike v ožjem pomenu besede imenovalo. Slednji so torej v tem pogledu sodnim predstojnikom popolnoma neomejeno, samostojno in enako dodeljeni in so kakor sodni predstojniki »sodniki« v zmislu državnega osnovnega zakona. (§ 2. sod. org. zak.) Z ozirom na to so ti posamni sodniki v ožjem pomenu besede izvrševaje sodno oblastvo, samostojni in neodvisni (člen VI.,

¹⁾ Podobno izjavo je sklenil tudi spolek českých advokatu v markrabství moravském.